

Mr. Dražen Kotrošan

Mr. Azra Bečević-Šarenkapa

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo

Bosna i Hercegovina

ZNAČAJI ULOGA MEĐUNARODNOG KOMITETA MUZEJA (ICOM) U PROJEKCIJI RAZVOJA MUZEJA I MUZEOLOGIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Abstrakt

Prema dostupnim podacima, do 1982. godine, u Bosni i Hercegovini je egzistiralo 13 muzeja, 18 zavičajnih zbirki i 5 galerija. Iako ne postoji zvanična evidencija, može se reći da je nakon ratnih dešavanja, i pored destrukcija koje su pretrpjele, većina datih institucija nastavila ili obnovila svoj rad. Međutim, evidentan je niz problema koji prate trenutni rad muzeja u BiH, a među njima se posebno ističu: neriješen pravni status i finansiranje rada muzeja (osobito evidentno kod muzeja od "državnog" značaja), izostanak sistematskog rješavanja problema sanacije i revitalizacija muzeja i zbirki oštećenih u ratu, nedostatak potrebne opreme za rad, manjak osoblja i dr. S druge strane, poseban problem predstavlja obrazovanje novog i stručno usavršavanje postojećeg kadra u muzejima. Naime, u ovom trenutku ne postoji odgovarajući studij muzeologije u BiH, a istovremeno, u sklopu nastavnih programa na fakultetima prirodnih i društvenih nauka, izostaje bilo kakva edukacija koja bi uključila osnove muzeologije. Jedini izuzetak, u tom pogledu, predstavlja Akademija likovnih umjetnosti u Sarajevu, koja u sklopu predviđenog nastavnog programa ima i predmet posvećen restauraciji. Istovremeno, u posljednjih 10 godina, pokrenut je veoma mali broj programa i radionica u sklopu kojih bi se omogućilo stručno usavršavanje muzejskih radnika. Rješavanje spomenutih problema i općenito budući razvoj muzeja i muzeologije u Bosni i Hercegovini, zahtijevaće znatno sistematičniji i organizovaniji pristup nego do sada. Zasigurno da će, u budućoj projekciji razvoja muzeja i muzeologije u BiH, veoma značajno mjesto i ulogu imati Međunarodni komitet muzeja (ICOM), odnosno bosanskohercegovački Nacionalni komitet koji je njegov punopravni član. Osobito važna uloga ICOM-a, u predstojećem periodu, ogledaće se u pomoći u pogledu razvijanja programa edukacije stručnog kadra. Također, ICOM će

biti važna spona u povezivanju bosanskohercegovačkih muzeja s drugim svjetskim muzejima. Istovremeno, Etički kodeks ICOM-a bi trebao predstavljati osnovu za donošenje odgovarajućih zakonskih propisa kojima bi se regulisala muzejska djelatnost u BiH, ali i smjernica za razvijanje internih "politika" samih muzeja. S druge strane, bosanskohercegovački Komitet ICOM-a bi trebao predstavljati krovnu organizaciju koja bi uvezivala muzeje i muzejske radnike u BiH. Poseban akcenat, u svom radu, Nacionalni komitet bi trebao dati na snažniji uticaj kod određenih ministarstava, u cilju rješavanja postojećih problema muzeja i muzejskih radnika u Bosni i Hercegovini.

Ključne riječi:

muzeji, muzeologija, razvoj, ICOM, ICOM BiH.

Uvod

Prvi poticaj osnivanju muzeja u Bosni i Hercegovini je dao Ivan Franjo Jukić. Naime, Jukić je u tekstu objavljenom 1850. godine, u časopisu *Bosanski prijatelj*, ukazao na potrebu sprečavanja preprodaje bosanskih starina u inostranstvu. Ujedno, stvarajući vlastitu zbirku, on je promovisao ideju o "Bosanskom" muzeju.¹

Jukićeva ideja je uporište našla u Muzejskom društvu osnovanom 1884. godine. Članovi Društva su po prvi put organizovanije pristupili prikupljanju materijala za različite tipove zbirke. Aktivnost Društva je predstavljala podsticaj austro-ugarskim vlastima za osnivanje muzeja u Sarajevu. Konačno, 1. februara 1888. godine, osnovan je Zemaljski muzej u Sarajevu, koji je proglašen državnom ustanovom². Nakon osnivanja Zemaljskog muzeja uslijediće skoro pola vijeka dug historijski period tokom kojeg neće biti osnovan ni jedan novi muzej u Bosni i Hercegovini. Tek 1930. godine je osnovan Etnografski muzej u Banja Luci. Otvaranje novih muzeja i intezivniji razvoj muzeologije u Bosni i Hercegovini, uslijedio je nakon II svjetkog rata. Prema podacima iz 1982. godine³, u Bosni i Hercegovini je egzistiralo 13 muzeja, 18 zavičajnih muzeja i 5 galerija. Spomenutom podjelom nisu obuhvaćeni spomenički kompleksi i neke od institucija koje su u navedenom periodu obavljale određeni vid muzijske djelatnosti, odnosno posjedovale zbirke.

Osamdesetih godina XX vijeka, aktuelizirano je pitanje statusa bosanskohercegovačkih muzeja i njihovog daljnjeg razvoja. U tom pogledu,

¹ Dautbegović, 1988.

² Dautbegović, 1988; Pištalo et al., 1982.

³ Pištalo et al., 1982.

posebno mjesto je zauzimalo Društvo muzejskih radnika BiH, koje je nastojalo ukazati na niz problema (npr. problemi edukacije stručnog kadra, nedostatak stručnih publikacija, težak materijalni položaj uposlenika, izostanak zakonskih rješenja za pojedina pitanja vezana uz rad muzeja i sl.) sa kojima su se susretali muzeji u navedenom historijskom periodu⁴.

Ratna razaranja, u periodu od 1992. do 1995. godine, uveliko su uticala na rad i položaj muzeja u Bosni i Hercegovini. Veliki broj muzeja je bio izložen katastrofalnim razaranjima, a neki od njih su u potpunosti uništeni. S, druge strane, usljed ratnih okolnosti (pogibije, napuštanje zemlje i dr.) znatno je smanjen broj stručnjaka u muzejima. Međutim, iako ne postoji zvanična evidencija, može se reći da je nakon 1995. godine većina datih institucija nastavila, ili obnovila svoj rad.

Težak položaj muzeja, u periodu od 1995. do 2005. godine, pored problema uzrokovanih ratnim posljedicama, uslovljen je i nizom poslijeratnih okolnosti. Nemogućnost adekvatnog saniranja oštećenih prostora i restauracije zbirki, neriješen pravni status većine muzeja (osobito su u teškom položaju muzeji koji bi trebali imati status državnih institucija), nepostojanje odgovarajućeg zakona o muzejima na nivou države i neriješeno pitanje finansiranja, problemi su koji se izdvajaju u datom periodu. S, druge strane, nepostojanje odgovarajućih školskih ustanova onemogućava adekvatno školovanje novog i usavršavanje već postojećeg kadra, te u muzejima predstavlja dodatno otežavajuću okolnost, koja uslovljava sporiji razvoj muzeja i muzeologije u posljednjih deset godina.

U tom smislu, sasvim razumljivo se postavlja pitanje budućeg razvoja muzeja i muzeologije na području Bosne i Hercegovine. Jedno od značajnih mjesta u projekciji budućeg razvoja bosanskohercegovačkih muzeja i muzeologije, zauzimaju Međunarodni komitet muzeja (ICOM), odnosno bosanskohercegovački Nacionalni komitet, koji je njegov punopravni član.

Međunarodni komitet muzeja (ICOM)

Međunarodni komitet muzeja (ICOM) je neprofitna organizacija koja je posvećena razvoju muzeja, muzejske profesije i zaštiti prirodne i kulturne baštine u svijetu.

⁴ Isto.

Historijat, organizacija i program rada

ICOM je osnovan 1946. godine kao nevladina organizacija podržana od strane UNESCO-a, a danas ima konsultativni status sa Ekonomskim i Socijalnim Savjetom Ujedinjenih Naroda. ICOM danas broji 21. 000 članova iz 140 zemalja.

Osnovna organizaciona tijela ICOM-a su: Izvršni komitet, Nadzorni komitet i Etički komitet. Predsjednici i članovi spomenutih tijela se biraju na mandat od 3 godine. Pored navedenih tijela, značajna za pojedina pitanja vezana uz funkcionisanje i finansiranje ICOM-a su i Sekretarijat i ICOM Fond.

Svoje aktivnosti ICOM sprovodi kroz rad 115 nacionalnih, 30 internacionalnih komiteta i 15 specijalnih internacionalnih asocijacija i 6 regionalnih organizacija. Nacionalni (državni) komiteti su organizacione jedinice ICOM-a koje imaju zadatke da implementiraju ICOM-ove ciljeve u svojim zemljama kroz niz specifičnih aktivnosti, kao što su: prihvatanje ICOM-ovog muzejskog etičkog kodeksa, organizacija konferencija, aktivno učešće na konferencijama i sl. Internacionalni komiteti su skupine organizovane prema tipu muzeja i djelatnosti koju obavljaju (npr. NATHIST-komitet prirodnjačkih muzeja; ICME-komitet etnoloških muzeja). Pored navedenih komiteta, značajan dio svojih aktivnosti ICOM sprovodi i kroz rad specijalnih internacionalnih asocijacija prikuljučenih ICOM-u, a koje obuhvataju muzeje pojedinih geografskih regija (npr. AFRICOM-Međunarodni komitet afričkih muzeja), ili određene grupe muzeja i muzejskih radnika spram njihove djelatnosti (npr. IAMH-Međunarodna asocijacija historijskih muzeja). Naposljetku, posebnu skupinu čine regionalne organizacije (npr. ICOM EUROPE, ICOM ARAB i sl.), koje su organizovane prema geografskim regijama⁵.

Članstvo u ICOM-u se ostvaruje kao individualno ili institucionalno.

ICOM se bori za razvoj i napredak muzeja, muzejske struke i muzejskih profesionalaca, podstiče poznavanje i razumijevanje uloge muzeja u službi društva, organizuje saradnju između muzeja u svijetu i bavi se drugim vrstama aktivnosti koje povezuju muzejske poslove, discipline i stručnjake u svjetsku komunikacionu mrežu. Svoje ciljeve i programe ICOM stalno usklađuje sa promjenama u svijetu. U tom pogledu osnovni ciljevi rada ICOM-a su:

- profesionalna saradnja i razmjena
- širenje znanja i povećanje interesa javnosti prema muzejima
- edukacija zaposlenika
- poboljšavanje profesionalnih standarda
- elaboracija i promocija profesionalne etike
- zaštita naslijeđa i borba protiv nezakonite trgovine kulturnog naslijeđa

⁵ www.icom.museum

Kodeks profesionalne etike

Pored Statuta, najznačajniji dokument koji okviruje rad ICOM-a je Kodeks profesionalne etike. ICOM-ov Kodeks profesionalne etike je prihvaćen na 15. Generalnoj skupštini ICOM-a, održanoj 1986. godine u Buenos Airesu (Argentina). Posljednja revizija Kodeksa je urađena na 21. Generalnoj Skupštini ICOM-a, održanoj 2004. godine u Seulu (Koreja).

Kodeks obuhvata opšti prikaz profesionalne etike, dok se poštivanje date etike smatra temeljnim zadatkom svakog muzejskog radnika. Kodeks uključuje niz definicija (ICOM-a, muzeja, muzejske struke i dr.) i principa za upravljanje muzejima i muzejskim zbirkama. Istovremeno, Kodeksom su obuhvaćeni i osnovni postulati kojim se definiše profesionalno ophođenje, odgovornost prema javnosti i odgovornost prema kolegama i profesiji⁶.

Od posebnog značaja, s obzirom na često krivo prezentovanu sliku o muzejima i njihovoj ulozi u Bosni i Hercegovini, je izdvojiti definiciju muzeja i njen historijski razvoj. Naime, ICOM-ova prva definicija muzeja (1946. godine), glasila je: “*Muzej je svaka javna ustanova koju čine zbirke umjetničkog, tehničkog, naučnog, historijskog ili arheološkog materijala*”. Prateći razvoj muzeja, kao i njegovu ulogu u društvu, ICOM je dograđivao svoju definiciju muzeja. Prema novijoj definiciji ICOM-a “*muzej je nekomercijalna, stalna ustanova u službi društva i njegovog razvitka, koja je otvorena javnosti, i koja u svrhu proučavanja, obrazovanja i zadovoljstva, nabavlja, čuva, istražuje, komunicira s publikom i izlaže materijalna svjedočanstva o ljudima i njihovoj okolini*”⁷.

Aktivnosti

Djelatnost ICOM-a se odvija kroz niz aktivnosti i sjednica Izvršnog komiteta, Nadzornog komiteta, Etičkog komiteta i ICOM Fonda. Pored datih aktivnosti, u saradnji sa nacionalnim i internacionalnim komitetima, internacionalnim asocijacijama i regionalnim organizacijama, ICOM organizuje simpozije, radionice i druge stručne skupove koji imaju za cilj razmjenu iskustava, edukaciju, uspostavljanje saradnje među stručnjacima i institucijama i dr.

U sklopu stalnih aktivnosti ICOM-a, posebno se izdvaja obilježavanje Međunarodnog dana muzeja. Međunarodni dan muzeja, 18. maj, obilježava se od 1977. godine. Spomenutog dana se nastoji javnosti prezentovati dostignuća

⁶ International Council of Museums, 2002

⁷ Isto.

iz prethodnog perioda, te afirmisati muzeje kao javne ustanove. Svake godine Međunarodni dan muzeja se obilježava aktivnostima u sklopu određene teme. U 2006. godini moto pod kojim se obilježava Međunarodni dan muzeja je *Muzej i mladi*.

Vrhunac aktivnosti ICOM-a predstavlja Generalna skupština koja se organizuje svake tri godine. Tokom Skupštine vrši se izbor u organizaciona tijela ICOM-a. Također, uporedo sa Skupštinom se organizuje i Generalna konferencija. Na Konferenciji se odvija niz aktivnosti pojedinih internacionalnih komiteta (izbori, izmjene i dopune Statuta i Etičkog kodeksa). Također, u sklopu Konferencije se odvija i bogat program u sklopu ranije određene teme. Sljedeće, 22. Generalna skupština i 21. Generalna konferencija, održaće se 2007. godine u Beču (Austrija). Tema 21. Generalne konferencije je *Muzeji osnova razumijevanja*.

Sticanjem neovisnosti stekli su se preduslovi za osnivanje bosanskohercegovačkog komiteta ICOM-a. Ratna dešavanja su onemogućila bilo kakve aktivnosti u tom pogledu. Potpisivanjem Dejtonskog sporazuma, stvoreni su preduslovi za pokretanje inicijative za osnivanje nacionalnog komiteta i njegovog pridruživanja ICOM-u. Konačno, na 18. Generalnoj skupštini, održanoj 1995. godine u Stavangeru (Norveška), zahtjev za priključenje Nacionalnog komiteta Bosne i Hercegovine je podnio dr. Enver Imamović.

A) Period 1995.-2003.

Nakon prihvatanja zahtjeva od strane ICOM-a, započeta je prva faza u radu Nacionalnog komiteta u Bosni i Hercegovini. U ovom periodu, pod rukovodstvom prvog predsjednika ICOM BiH, dr. Envera Imamovića, primarni zadatak je bio stvaranje šireg kruga članova, tj. uspostavljanje funkcionalne organizacije. Otežavajuća okolnost u radu je predstavljala izrazito naglašena politička razjedinjenost bosanskohercegovačkog prostora, koja je imala uticaja i na aktivnosti u drugim sferama života. U takvoj situaciji, muzejski profesionalci sa područja Republike Srpske, svoje članstvo u ICOM-u su ostvarivali putem tadašnjeg Nacionalnog komiteta ICOM-a Jugoslavije. Iz tog razloga su se sve aktivnosti bosanskohercegovačkog Komiteta odvijale unutar područja Federacije.

B) Period 2003.-2006.

Prekretnicu u radu ICOM-a u Bosni i Hercegovini, odnosno bosanskohercegovačkog Komiteta, predstavljala je sjednica održana 19. maja 2003. godine u Zemaljskom muzeju BiH. Na ovoj sjednici, kojoj su kao gosti prisustvovali Eloise Zell (ICOM-ov sekretar za pitanje članova) i Per Kåks (dugogodišnji član ICOM-ovog Etičkog komiteta), prvi put u rad Nacionalnog komiteta su

se uključili i muzejski profesionalci iz Republike Srpske. Takođe, izabrano je novo tročlano rukovodstvo. Tom prilikom su izabrani: Amra Madžarević (predsjednik), Dražen Kotrošan (sekretar) i Mirko Babić (blagajnik).

U spomenutom periodu, kao primarni zadatak, trebala je biti urađena registracija ICOM BiH, kao nevladine organizacije, čime bi se stvorile mogućnosti njegovog djelovanja kao pravnog lica. Spomenute radnje, zbog niza administrativnih poteškoća, do januara 2006. nisu bile završene. Međutim, zahvaljujući Zemaljskom muzeju BiH, omogućeno je da sjedište ICOM BiH bude u ovom Muzeju. Pored toga, značajno je napomenuti i pomoć švedske organizacije *Kulturno nasljeđe bez granica* (CHwB), koja je omogućila pomoć u finansijskim sredstvima neophodnim za plaćanje troškova registracije ICOM BiH.

S, druge strane, u spomenutom periodu, u sklopu ograničenih mogućnosti (bez ikakvih finansijskih sredstava) i pod otežavajućim okolnostima (npr. poteškoće u komunikaciji sa muzejima), ostvaren je značajan napredak u afirmaciji ICOM-a i njegovog rada u Bosni i Hercegovini, te je u tom smislu povećan broj članova ICOM BiH. U 2005. godini ICOM BiH je brojao 17 individualnih članova.

Jedna od značajnijih aktivnosti ICOM-a BiH u navedenom periodu je i uključivanje u aktivnosti za osnivanje regionalnog komiteta koji bi uključivao zemlje Jugoistočne Evrope ili samog Balkana. U sklopu spomenutih aktivnosti, planirani su i projekti: Revitalizacija kulturnog i prirodnog naslijeđa u balkanskom regionu i informativne brošure koje bi obuhvatile pravilnike za čuvanje, izlaganje i transport kulturnih dobara.

Projekcije razvoja muzeja i muzeologije u Bosni i Hercegovini

Na osnovu podataka prikupljenih tokom posjeta muzejima (Zemaljski muzej BiH, Historijski muzej BiH, Muzej pozorišne umjetnosti i književnosti BiH, Muzej Republike Srpske, Muzej Sarajeva, Zavičajni muzej Travnik, Muzej istočne Bosne Tuzla, Muzej Hercegovine, Zavičajni muzej Visoko), obavljenih u periodu od 2000. do 2005. godine, te tokom informativnih razgovora sa muzejskim radnicima u Bosni i Hercegovini, izdvaja se niz problema koji uvjetuju težak položaj i usporen razvoj muzeja u Bosni i Hercegovini. U tom smislu, kao glavni problemi se izdvajaju:

- neriješen pravni status muzeja
- neriješeno pitanje finansiranje muzeja
- devastirani prostori
- nedostatak stručnog osoblja

Izdvojeni problemi su direktno ili indirektno vezani jedni uz druge, tako da rješavanje jednog predstavlja korak ka rješavanju i ostalih. Prije svega se to odnosi na pitanje pravnog statusa i finansiranja muzeja. U tom pogledu, posebno je izražen problem muzeja koji bi trebalo da spadaju u grupu "državnih" institucija (Zemaljski muzej BiH, Historijski muzej BiH, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH). Dati muzeji, zbog nedonošenja zakona na nivou države kojim bi se oni odredili kao institucije od državnog značaja (decembar 2005.?!), još uvijek nemaju riješeno finansijsko pitanje. Stoga, svaka nastupajuća godina za ove institucije se predstavlja kao "presudna", jer se ne zna kakva ih sudbina čeka. Iako su "lokalni" muzeji, ili oni "entitetskog" karaktera, uglavnom određeni po pitanju pravnog statusa i stalnosti finansiranja, ne može se reći da su sredstva koja dobijaju dostatna za razvoj, već se uglavnom radi o sredstvima za "preživljavanje" datih institucija. Kada se govori o finansiranju, u direktnoj je vezi i finansiranje obnove zgrada i prostorija, te restauracija oštećenih zbirki, pojedinih muzeja. U tom pogledu stoji generalna ocjena da ni na jednom organizacionom nivou (gradovi, općine, kantoni, entiteti ili država) ne postoji razvijen strategijski plan (čak se ni ne razmišlja o tome). Stoga su obnove i restauracije uglavnom vezane uz donacije stranih investitora (npr. sanaciju Zemaljskog muzeja BiH je 95% finansirala švedska organizacija *Kulturno nasljeđe bez granica*), dok su ulaganja domaćih vlasti minorna. Napoljetku, od finansijskih sredstava je ovisan i broj uposlenih stručnjaka koji, u odnosu na period prije 1992. godine, u većini muzeja je za 30-50 % manji.

Sa druge strane, poseban problem predstavlja obrazovanje novog i stručno usavršavanje postojećeg kadra u muzejima. Naime, usljed nedostatka odgovarajućeg studija muzeologije, u bosanskohercegovačkim muzejima su uglavnom zaposleni stručnjaci određenih profila školovanih u okviru fakulteta prirodnih i društvenih nauka. Istovremeno, u sklopu nastavnih programa na spomenutim fakultetima, izostaje bilo kakva edukacija koja bi uključila osnove muzeologije. U ovom trenutku jedini izuzetak predstavlja Akademija likovnih umjetnosti u Sarajevu, koja u sklopu predviđenog nastavnog programa ima i predmet posvećen restauraciji. Posljedica toga je da su novozaposleni "muzealci" specijalisti za naučna istraživanja u pojedinim oblastima (arheologija, etnologija, prirodne znanosti i sl.), ali i ne dovoljno obučeni za druge aspekte rada u muzeju. Stoga se potrebno znanje stiče po sistemu prenošenja iskustava "sa koljena na koljeno", neposrednim radom u zbirka i učešćem u realizaciji muzejskih projekata. Svaki daljnji oblik stručnog usavršavanja je vezan uz samostalno finansiranje postdiplomskih studija u drugim zemljama (uglavnom Hrvatska), ili za radionice i studijska putovanja koje organizuju muzeji u saradnji sa drugim organizacijama ili muzejima. Neophodno je istaći da je broj organizovanih stručnih radionica još uvijek nedovoljan, a uzrok tome je, prije svega, nedostatak finansijskih sredstava.

Pored iznesenog, otežavajuću okolnost u ovom trenutku predstavlja i nedovoljna povezanost muzeja i muzejskih radnika u Bosni i Hercegovini. Istina, postoji Udruženje muzejskih radnika Republike Srpske (izdaje i vlastiti časopis), koje nastoji uvezati muzealce iz datog bosanskohercegovačkog entiteta. Međutim, činjenica je da je neophodan veći stepen povezanosti na području cijele Bosne i Hercegovine, jer je broj muzeja i muzejskih radnika isuviše mali da bi "entitetska" udruženja, pored svih pozitivnih nastojanja, obezbjedila povoljniji položaj muzeja i muzejskih radnika.

Rješavanje spomenutih (ali i niza drugih) problema i općenito budući razvoj muzeja i muzeologije u Bosni i Hercegovini, zahtjevaće znatno sistematičniji i organizovaniji pristup nego do sada. Zasigurno da će u budućoj projekciji razvoja muzeja i muzeologije u BiH veoma značajno mjesto i ulogu imati Međunarodni komitet muzeja (ICOM), odnosno bosanskohercegovački nacionalni komitet koji je njegov punopravni član. Osobito važna uloga ICOM-a, u predstojećem periodu, ogledaće se u pomoći u pogledu razvijanja programa edukacije stručnog kadra. Takođe, ICOM će biti važna spona u povezivanju bosanskohercegovačkih muzeja sa drugim svjetskim muzejima. Istovremeno, *Kodeks profesionalne etike* ICOM-a bi trebao predstavljati osnovu za donošenje odgovarajućih zakonskih propisa kojima bi se regulisala muzejska djelatnost u BiH, ali i smjernica za razvijanje internih "politika" samih muzeja. Sa druge strane, bosanskohercegovački komitet ICOM-a bi trebao predstavljati krovnu organizaciju koja bi uvezivala muzeje i muzejske radnike u BiH. Poseban akcenat u svom radu Nacionalni komitet bi trebao dati na snažniji uticaj kod određenih ministarstava u cilju rješavanja postojećih problema muzeja i muzejskih radnika u Bosni i Hercegovini.

Summary

Significance and role of International Council of Museums (ICOM) in projection of museums and museology development in Bosnia and Herzegovina According to available facts from 1982. in Bosnia and Herzegovina existed 13 museums, 18 homeland-museums and 5 galleries. Although there is no official evidence it could be said that after the last war, and besides destruction which undergo, most of those institutions continue or re-establish their work, among which are especially spotted unsolved legal status and financing of the museums (especially evident in case of "state" museums), absence of systematic problem solving in reclamation and revitalisation of museums and collections destroyed in war, shortage of needed equipment for work, shortage of personnel, etc. On the other side, special problem, present education of new stuff and advanced study of existing museum personnel. Namely, in this moment there

is no faculty of museology in Bosnia and Herzegovina, and in a same time as part of the educational programs at the social and natural science faculties education in basics of museology is not included. Only exception is Academy of Fine Arts, Sarajevo, which as a part of the anticipated program have a subject in restoration. In same time, during past ten years there were not enough programs and workshops for education of museum professionals. Solving of earlier mentioned problems and generally future development of museums and museology in Bosnia and Herzegovina will require much more systematic and organised approach than before. For sure in future projection of museum and museology development in Bosnia and Herzegovina very important role will have International Council of Museums (ICOM), namely National Committee for Bosnia and Herzegovina, as ICOM's full member. Especially important role of ICOM in coming period will be seen as help in sense of developing of educational programs for museum professional. Also, ICOM will have important role as a bond in connection of bosnia-herzegovina museums with museums all over the world. In same time, ICOM Code of Ethics should be base for making legal regulations for Bosnian museums, but directive for development of "internal" policies of museums. On the other side, National Committee of B&H should present roof organisation, which should connect museums and museum professionals in Bosnia and Herzegovina. Particular emphasis in its work should be given in influences with particular ministries in relation of solving existing problems with museums and museums professionals in Bosnia and Herzegovina.

Kay words:

museums, museology, development, ICOM, ICOM BiH.

Literatura:

1. Dautbegović, A., (1988.): Uz stogodišnjicu Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine. Spomenica stogodišnjice rada Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 1888-1988. Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, 7-37.
2. International Council of Museums, (2002.): ICOM Code of Ethics for Museums. ICOM, Paris.
3. Pištalo, B., Vitomir, M., Topolovac, K., Miljanović, M., Dautbegović, A., Otašević, D., (1982.): Muzeji, galerije i zbirke Bosne i Hercegovine. Društvo muzejskih radnika Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
4. <http://www.icom.museum/>